І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації:
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV Ч. 124. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 29-го ЧЕРВНЯ (JUNE) 1957 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 124. VOL. LXIV.

ПРИПИНЕННЯ ПРОДУКЦІЇ МАЛИХ АТОМОВИХ БОМБ БУЛО Б НЕРОЗУМНИМ --- ЗАЯВЛЯЄ МОРРЕЙ

Вашингтон. — Дотеперішній комісар атомової енергії Томас Е. Моррей, уступаючи із свого становища, передав Об'єднаній конґресовій комісії для справ атомової енергії рапорт, в якому з'ясував своє становище до атомової політики уряду, зокрема до теперішніх американських пропозицій у справі припинення пробних експльозій нуклеарної зброї, а в слід за цим і пізнішого припинення продукції нуклеарних бомб. Передаючи свій рапорт згаданій комісії, Моррей влаштував ще окрему пресову конференцію, на якій познайомив журналістів із своїм критичним ставленням до роззброєневих пропозицій ЗДА. У своєму рапорті Моррей ствердив, що це було б дуже фатальним для З'єдинених Держав Америки і їх майбутнього, якщо б уряд пішов на припинення спроб з нуклеарною зброєю ще перед тим, заки буде випродукований відповідний запас малих атомових і водневих бомб. Щодо припинення продукції великих нуклеарних бомб, то Моррей не має застережень проти цього. Все ж таки, він вважає, що компетентні чинники клали забагато уваги на продукцію великих атомових бомб, цілком занедбуючи при тому продукцію малих бомб. Загальне припинення продукції атомової зброї було б дуже нерозсудливим і Моррей заявив, що він у зв'язку з цим протестував дуже рішуче проти американських роззброєневих плянів, запропонованих роззброєневій комісії в Лондоні. На думку Моррея, З'єдинені Держави повинні під сучасну пору прискорювати продукцію малих нуклеарних бомб, не зважаючи на всі зв'язані з цим кошти. Зрезиґнував Моррей із свого становища з огляду на розбіжності поглядів між ним і Луїсом Л. Стравсом, головою Комісії для справ атомової енергії, але він залишається дорадником конґресової атомової комісії. Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон, відповідаючи на закиди Моррея, заявив, що Моррей має повне право висловлювати власні і навіть суперечні до офіційних опінії, але його твердження не відповідають дійсності, бо продукція атомових бомб є зрівноважена у всіх ділянках.

Конґресова Комісія збільшила платні поштовим працівникам

Вашингтон. — Комісія для справ поштових і цивільних працівників в Палаті Репрезентантів ухвалила побільшити платні поштовикам на 546 долярів річно, що збільшить видатки державної скарбниці на 350,000,000 долярів. Платні сільських листоношів мали б бути збільшені на 12 відсотків річно, але те збільшення не сміло б бути більше від 546 долярів річно. Уряд кілька разів заявляв, що не можна збільшувати платень поштовикам, бо бюджет поштового уряду є дефіцитовий (річно недостає коло 500 мільйонів долярів). Крім того після збільшення платень поштовим працівникам треба б збільшувати платні і інших цивільних урядовців (всіх їх є коло одного мільйона), а це збільшило б федеральний бюджет на більйони долярів і збільшувало б інфляцію валюти. Конґрес противиться збільшити оплати за поштові посилки, щоб зменшити дефіцит поштового уряду, але конґресова комісія ухвалила збільшити платні поштовим урядовцям і тим самим збільшила дефіцит поштового департаменту. Якщо б Конґрес ухвалив збільшення платень поштовим урядовцям, то гадають, що Президент поставить „вето" проти того законопроєкту і його не підпише.

Перон підготовляє переворот в Арґентині

Монтевідео, Уруґвай. — Уруґвайський уряд повідомляє, що йому попали в руки документи, з яких виходить, що скинений в 1955 році арґентинський диктатор Хуан Д. Перон підготовляє нову революцію в Арґентині: Представник уруґвайського уряду заявив, що він інтернував 15-х прихильників Перона. Із перехоплених документів виходить, що скинений диктатор, який тепер перебуває в Каракасі, Венесуеля, працює над тим, щоб покликати до життя тя таємну підпільну організацію, яка мала б членів в Арґентині і в сусідніх країнах, і яка мала б скинути теперішній арґентинський уряд генерала Арамбуру. Перон суґерує своїм прихильникам, що буде можна привезти зброю до Південної Америки з Німеччини, як виходить із цих документів. — Одночасно повідомляють із столиці Арґентини, Буенос Айресу, що три більші політичні партії (ліва радикальна партія, партія народних демократичних консерватистів і права націоналістична блакитних і білих) запротестували перед тимчасовим президентом Педром Е. Арамбуру проти виборів, які мали б відбутися 28-го липня.

Ніксон називає заяву Хрущова „лицемірною"

Атлантик Ситі, Н. Дж. — Віце-президент Ричард М. Ніксон промовляв на річній конвенції „Ківаніс Інтернешенел" до 10,000 делеґатів, і заявив, що недавня заява Нікити Хрущова про те, що ЗДА не допускають до виміни інформацій і людей з країнами комуністичного бльоку є „лицемірна". Хрущов послуговується „старою комуністичною тактикою, оскаржуючи нас в тому, в чому провинився його власний уряд". Ніксон закликав Хрущова, щоб підтримав свої слова ділами та вийшов назустріч ЗДА, які від давна змагають до того, щоб зліквідувати залізну заслону між вільним світом і країнами комуністичної диктатури. Віце-президент запропонував Хрущову здійснити такі пункти: 1. Припинити заглушування радіових передач, які виходять із вільного світу. 2. Дозволити совєтським громадянам купувати закордонні видання (часописи і журнали). 3. Припинити цензуру тих вістей, які кореспонденти висилають із Москви. 4. Скасувати всі обмеження, які існують в СССР для чужих туристів. 5. Дозволити совєтським громадянам усіх професій виїздити до ЗДА. 6. Прийняти оферту Джана Ф. Доллеса в справі виміни радіових і телевізійних програм.

Сталева Корпорація ЗДА збільшила ціну на сталь на 6 долярів

Ню Йорк. — Сталева Корпорація ЗДА повідомила про збільшення ціни на сталь на 6 долярів від тонни. Збільшені ціни обов'язують вже від 1-го липня цього року. Це є найбільша сталева фірма в цій країні, і гадають, що за її прикладом підуть і інші фірми країни. В повідомленні про збільшення цін говориться про те, що воно спричинене збільшенням робітничих заробітків, яке, згідно з контрактом, має настати також 1-го липня ц. р. Але представники Об'єднаних Сталеварних Робітників в Питсбурґу, Па., заявляють, що це збільшення цін на сталь не є оправдане, бо фірма легко могла б обійтися без збільшування цін, хоч заробітні платні сталеварних робітників будуть збільшені. В робітничих колах говориться і про те, що збільшування цін на сталь є дальшим кроком до збілшування інфляції доляра, бо воно зможе спричинити збільшення цін на ті товари, які продукується зі сталі.

Адмірал Бирк про загрозу від совєтських підводних човнів

На воєнному кораблі ЗДА „Сейлем" на Тирренському морі. — Шеф морських операцій адмірал А. А. Бирк відбув пресову конференцію з американськими журналістами, які прибули з Риму на воєнний корабель ЗДА „Сейлем", що стоїть на Тирренському морі, і заявив, що щораз більшає загроза для ЗДА і вільного світу від совєтських підводних човнів. Адмірал Бирк сказав, що впродовж останніх 12-ох місяців СССР збудував більше підводних човнів, як ЗДА від закінчення другої світової війни. Тепер СССР має „більше як 450 підводних човнів", і ту свою підводну фльоту постійно розбудовує. Шеф штабу морських операцій прибув до американської Шостої фльоти після таких трьох подій, які порушили рівновагу фльот на Середземному морі: 1. Переїзд через Суецький канал совєтських трьох воєнних кораблів. 2. Передача Совєтами Єгиптові трьох підводних човнів. 3. Повідомлення про те, що совєтські підводні човни мають свою базу на острові Салено при узбережжі Альбанії.

Міні проти коекзистенції з комуністами

Ню Йорк. — Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій Джордж Міні промовляв на прийнятті Хлоп'ячих Клюбів в готелі „Валдорф-Асторія" і в своїй промові гостро виступив проти концепції так званої коекзистенції з комуністичним світом, бо таке співжиття є „загрозою для американського способу життя". Міні критикував також і тих, які зорганізували промову Нікити Хрущова на американській телевізії і тим способом „ввели вбивцю з Будапешту до американських домів." Недавно Міні відмовився виступати на телевізії, де мали дискутувати на тему заяви Хрущова. Провідник зорганізованого американського робітництва заявив, що сила ЗДА є в їх добровільних організаціях, і тому добровільне співжиття американців із примусовими невільничими організаціями в комуністичних країнах може бути небезпечне для ЗДА.

Новий божевільний бомбувальник в Ню Йорку

Ню Йорк. — Нюйоркська поліція починає вірити, що в тому місяці появився якийсь новий божевільний бомбувальник, який впродовж 10 днів підложив в міських підземках вже три бомби. Першуйого бомбу знайдено на плятформі підземки ІНД на стації Бродвей-Ляфастт. Та перша бомба була так зроблена, що ніколи не могла вибухнути, і тоді поліція повідомила про це населення міста (17-го червня). Другу бомбу знайдено 23 червня з тому самому місці, і до неї була приліплена картка, на якій був запит „Чи й ця бомба не може експльодувати?" Невідомий злочинець відповідав на оцінку поліцією першої бомби. 26-го червня знайдено вже третю бомбу також у возі підземки ІНД, і згідно з опінією поліції вона могла б експльодувати і спричинити поважну шкоду, бо в ній було два фунти чорного пороху. На третій бомбі був також напис такого змісту: „Я ненавиджу поліцію. Я зроблю все, щоб її обдурити, як це я вже зробив, підкладаючи дві попередні бомби. Залишіть спроби робити з мене божевільного, ставлячи мене поруч божевільного бомбувальника Джорджа Метескі."

Об'єднані Нації віднидають комуністичні вимоги щодо Кореї

Панмунджом. — На засіданні мішаної військ. Перемирчої комісії в Панмунджомі, скликаної на вимогу комуністичної сторони, речник командування військ Об'єднаних Націй і ЗДА ген. Гомер Ліценберґ відкинув обидві вимоги комуністів: щоб ЗДА відкликали своє рішення дозброїти свої війська в Кореї модерною зброєю та щоб „негайно" скликати політичну конференцію для переведення з'єдинення Кореї з одночасним відкликанням всіх чужих військ з території Кореї. Ген. Ліценберґ пригадав, що рішення дозброїти американські дивізії було спроковане потайним і суперечним текстові договору про перемир'я дозброєнням, що його перевели комуністи. Як на доказ, генерал Ліценберґ покликався на факт, що саме в останніх днях комуністичні ракетні літаки дев'ять разів нарушили демаркаційну лінію і появились над територією Південної Кореї. Сама приявність тих літаків, для яких під час підписування договору про перемир'я не було ще в Північній Кореї летовищ, стала наявним доказом, що комуністична сторона не вважала за відповідне ні в одному випадку повідомити Перемирчу комісію про спроваджєння нових літаків, чи будову нових летовищ. Що ж торкається мирової конференції, то — мовляв — її скликання не належить до компетенції Перемирчої комісії, але держави, що боролись в Кореї проти комуністів, готові завжди взяти під увагу таку пропозицію, яка загарантує, що нова політична конференція не буде тільки повторенням невдачної Женевської конференції в 1954 році.

Франція поставила поза законом організації альжирських націоналістів

Париж. — Французький уряд уповноважив міністра внутрішніх справ Жільберта Жюля проголосити декрет про поставлення поза законом двох організацій альжирських націоналістів, активно заанґажованих в повстанському русі в Альжирі: Національний Фронт визволення і Альжирський національний рух. Хоч вже давно вважалось, що обидві ці організації — підпільні, проте формальне заборонення їх влегшує французьким властям боротьбу з саботажно-терористичною діяльністю членів тих організацій на терені самої Франції. Можна було також заборонити ті організації без згоди парляменту, тоді, мимо, наприклад, проголошення вийняткового права поліції у відношенні до французьких громадян-альжирців на терені Франції вимагало б схвалення в окремому законі, що викликав би палкий спротив, як порушення конституційної рівности всіх громадян. Так само поведено нові поліційні заходи проти альжирських партизанів. Рішено перекинути одну повну дивізію силою 25,000 вояків з Тунісії у прикордонну альжирсько-туніську смугу, щоб спутати тамошній рух туземців через кордон. В самому місті Альжирі поліція осягнула великий сукцес, бо їй удалося під час ревізії в мусулманській дільниці знайти найбільший з усіх відкритих досі арсеналів зброї підпільників: 32 готові бомби, багато вибухового матеріялу й іншої зброї. Зловлено теж і арештовано віддавна пошукуваних чільних революціонерів. Все ж — підпільна боротьба альжирських націоналістів продовжується.

У Лондоні відбувається конференція Британського Коммонвелту

Лондон. — Від середи 26-го червня ц. р. відбувається в Лондоні восьма від останньої війни імперіяльна конференція членів Британського Коммонвелту, відкрита англійським прем'єром Геролдом Мекмілленом. У конференції беруть участь прем'єри Англії, Канади, Австралії, Індії, Пакістану, Ґани (бере вперше участь в конференції Коммонвелту) і Центрально-африканської федерації. Зате, замість прем'єрів, прибули як репрезентанти своїх країн лише міністри закордонних справ Нової Зеляндії, Південної Африки і Цейльону. Наради прем'єрів і міністрів закордонних справ — тайні. На першому засіданні англійський міністер закордонних справ Селвайн Ллойд докладно поінформував усіх членів конференції про стан справ на Лондонській конференції роззброєння. Конференції Коммонвелту за традицією не мають згори устійненого денного порядку і не приймають ніяких зобов'язуючих рішень, а тільки обертаються в рямцях взаємної інформації. Проте вони надзвичайно помагають в самостійному узгіднюванні політики в усіх державах, приналежних до Коммонвелту. За інформаціями преси — головною темою нарад будуть економічні турботи, але будуть заторкнені і такі справи, як напр., спір між Пакістаном і Індією за Кашмір, справа Середнього Сходу, справа роззброєння та напевне — дальша політика у відношенні до СССР і до комуністичного Китаю.

● **На суді в Тайпеґу,** столиці Формози (Тайвану) проти 42-х учасників анти - американської демонстрації 24 травня ц. р. засуджено головних винуватців на кару по році в'язниці.

МОСКВА ПОГРОЖУЄ НІМЕЧЧИНІ „ВІЧНИМ ПОДІЛОМ"

Москва. — Якщо нова західньо-німецька армія прийме від Америки атомову зброю, то Німеччина мусить бути приготована на те, що вона буде поділена „на віки" — заявив совєтський міністер закордонних справ Андрей Громико в новій ноті, яку він передав західньо - німецькому амбасадорові в четвер 27-го червня ц. р. Совєтський Союз — кажеться в цій ноті — почуває себе до „спеціяльної відповідальности" за безпеку всіх европейських народів, загрожену новим німецьким мілітаризмом. Совєти накидаються теж у цій ноті на Західню Німеччину, що вона буцімто намагається розбити Лондонську конференцію роззброєння, вимагаючи від своїх західніх союзників, щоб вони лучили справу міжнародного роззброєння з справою з'єдинення Німеччини. Водночас, мовляв, сама Німеччина переводить своє озброєння, яке стає перешкодою для її з'єдинення. Совєтський уряд висловлює „жаль," що його попередня нота з-перед двох місяців з пересторогою проти перетворювання Західньої Німеччини на „американську атомову базу", не знайшла відповідної підтримки збоку німецьких державних чинників. Совєти полемізують з німецькою відповіддю, що це знутрішньо-німецька справа, як Німеччина хоче заґарантувати собі свою безпеку. Це, кажуть Совєти, не є тільки внутрішня німецька справа, бо ж поки Совєти погодяться на мировий договір з Німеччиною та на її збединення; вони мусять дістати ґарантію щодо миролюбного характеру Німеччини. Якщо теперішній західньо-німецький уряд має більше уважливости для інтересів бльоку НАТО, ніж власного німецького народу, то він перестає бути дійсним представником німців — твердить совєтська нота, маючи — очевидно — цим своїм демагогічним зворотом на увазі вплинути на німецьких виборців, які в половині вересня ц. р. рішатимуть про обличчя німецького парляменту і уряду. У перших коментарях до цієї ноти звертається увагу, що продовжування погроз під адресою Західньої Німеччини має на цілі однаково застрашити західньо-німецьких виборців, як теж переконати західні держави, учасників Лондонської конференції роззброєння, щоб вони не лучили справи роззброєння з німецькою проблемою, бо в противному випадку розмови про роззброєння мусять закінчитися знову невдачею.

Конференція роззброєння дебатує про контрольну систему

Лондон. — На Лондонській конференції роззброєння говорилось в четвер 27 червня ц. р. здебільша про контрольну систему, яка ґарантувала б льояльне й успішне виконання постанов договору про роззброєння всіми, що його підпишуть. Згідно з пропозицією американського делеґата Геролда Стассена, покликано б до життя Контрольну раду, яка підлягала б Раді безпеки Об'єднаних Націй, як тому міжнародному органові, який найбільш відповідальний за мир і безпеку у світі. Контрольна рада складалась би з 14-х членів, при чому 4 великодержави та ще п'ять до шість інших були б постійними членами Ради, а інші перехідними. Великі держави, які мають в Раді безпеки ОН право „вета", насправді розпоряджали б ним в ділянці виконування контролі над роззброєнням. Стассен докладніше не розвинув цього пункту, однак підкреслив, що взагалі правильність чи неправильність контрольної системи залежить передусім від доброї волі держав-учасників роззброєння. Всі договірні держави щороку відбували б конференцію в справах роззброєння. Від висліду контрольної системи залежить доля переговорів про дальші стадії роззброєння. Англія, Франція і Канада в принципі погодились з проєктом Стассена. Англія від себе зазначила, що міжнародна контрольна система мусить охоплювати чотири окремі ділянки: контролю над ядровими експериментальними вибухами (себто, щоб їх не було), контролю над припиненням дальшої продукції ядрового матеріялу, контролю над роззброєнням в ділянці так званих конвенціональних родів зброї, і контролю, щоб захоронитись проти несподіваного нападу. Совєтський представник Зорін заявив, що він займе становище до останнього американського пляну, коли Стассен закінчить вияснювати його в усіх подробицях. Стассен відповів, що це займе ще „деякий час".

КОНФЕРЕНЦІЯ БРИТІЙСЬКОГО КОММОНВЕЛТУ В ЛОНДОНІ

У будинку на Давнінґ ст. 10 у Лондоні засідає тепер конференція членів Британського Коммонвелту. На цій світлині бачимо в першому ряді (сидять) від ліва шістьох прем'єрів: Кваме Нкрумаґ — Ґвана, Джавагарлал Неру — Індія, Джан Діфенбейкер — Канада, Геролд Мекміллен — Англія, Роберт Дж. Мензіс — Австралія і Гуссейн С. Шуварді — Пакістан. Позаду стоять чотири міністри закордонних справ, що прибули замість перешкоджених прем'єрів: (від ліва) де Сільва — Цейльон, Томас МекДоналд — Нова Зеляндія, Ерік Г. Лув — Півд.-африканська Федерація і Рой Валенски — Федер. Родезії.

В АМЕРИЦІ

● **В понеділок 1-го липня** прибуває до Ню Йорку арабський коронний принц Файсал Ал Савд із Савді Арабії. Його не будуть офіційно вітати в Ню Йорку, бо він прибуває приватно, щоб тут лікуватися. Державний департамент заявив через свого представника, що арабського принца радо повітали б у Вашинґтоні, хоч і не вислали йому окремого запрошення.

● **На останній** пресовій конференції президент Айзенгавер був одітий в блюзку і під нею мав ще й камізельку, хоч в залі була температура 90 ступнів. Айзенгавер легко зносив цю гарячу ,а деякі журналісти скидали блюзки і часто обтирали піт із чола.

● **В Стюбенвіллі,** Огайо, вдалося врятувати 5-ох вуглекопів, які були засипані в печері впродовж 14-ох годин в глибині 200 стіп. Між врятованими є Джозеф Супінський, Фред Саболь, Генк Горват, Кенні Геміл-тон і Мартин Ковальський.

● **З Вашинґтону** повідомляють, що пакістанський прем'єр Гусейн Шапед Сураварді прийняв запрошення від президента Айзенгавера на 10-денну візиту до ЗДА, яка почнеться 10-го липня ц. р. Він буде три дні в Вашинґтоні, де буде конферувати з державним секретарем Джаном Ф. Доллесом, а пізніше буде оглядати ЗДА.

● **В Вашинґтоні, Д. К.,** журналісти хотіли зробити інтервю з 84-річним Джеймсом М. Пікенсом, якому 44-річна жінка народила шестифунтову донечку. Щасливий батько заявив, що немає нічоог дивного в тому факті. „Я не є жадною славною особою, і не хочу нею бути, сказав 84-річний батько.

● **58-річний робітник** у Брукліні, Н. Й., Рієнро Якуццо був звільнений із тюрми за те, що 4 травня поранив свою 20-річну доньку Джозефіну ножем під час суперечки. Суд звільнив його з тюрми аж до розправи, яка має відбутися в жовтні ц. р. Поранена донька вже виздоровіла з поранення, але жінка Якуцца не хотіла впустити до мешкання свого чоловіка, і він повісився в недалекому парку, використавши цілий тузінь хусток, які позв'язував.

У СВІТІ

● **Канцлер Конрад Аденауер** захворів в минулому тижні сильною перестудою і в західньо - німецькій пресі появились вже тривожні вісті про стан його здоров'я. Сам 81-річний канцлер заперечив їм, коли в минулий вівторок з'явився знову на праці у своїй канцелярії.

● **У Брюселі** арештували продавця „оригінальних" образів найславніших малярів, Жака Бруссара. Сконфісковано коло 60 таких „оригіналів", які виявились фальсифікатами навіть не дуже високої кляси. Одночасно переведено слідство в Парижі й Амстердамі, де також виринули у продажі „старі майстри" — італійської, голляндської й інших шкіл.

● **Комуно - мадярський уряд** змінив цілий склад керівництва Мадярського Червоного Хреста. Він терпів давнє керівництво так довго, поки Міжнародний Червоний Хрест прислав допомогу. Після того — звільнено всіх і настановлено комуністичних партійців із проф. Ґеґеші Кіссом у проводі.

● **У Ґрінвіч** в Англії відбулась церемонія з участю королеви Єлисавети II — перевезення останнього англійського вітрильника, що був на службі англійської заморської торгівлі, до музейної галі, як історичний експонат. Вітрильник „Карті Сарк" був збудований 1869 р. для торгівлі з Китаєм. В 10 років згодом внаслідку суперництва пароплавів його „здеґрадували" до ролі вантажного корабля для транспортів бавовни з Австралії і на тій службі він був ще до 1895 р. Потім продали корабель Португалії, але в 1922 р. капітан Вільфред Довман відкупив його з сантименту. Корабель зберігся через обидві світові війни.

● **У Польщі** судитимуть за жорстокість п'ятьох колишніх високих „достойників" польської політичної поліції. За „недозволені методи, стосовані при слідстві", стануть перед судом кол. віце - міністер внутрішніх справ Роман Ромковський, колишній директор поліційного департаменту Анатоль Фейґін, колишній директор слідчого департаменту Йосиф Рожанський, та комісарі Юрій Каскевіч і Йосиф Душа. Оскаржені не тільки самі арештували, але й вели слідство, тортурували підсудних і засуджували на тайних розправах.

● **Японське військове летунство** зазнало вже в цьому році 34 нещасливих випадків, із того числа 13 катастроф, що потягнули за собою 32 жертви. Ведеться слідство над джерелом таких численних катастроф. В цьому місяці командант японського летунства ген. Садаму Сnaгі заперечив, наче б летуни й летунський персонал „застрайкували". Мовляв, пільоти і старшини скаржились тільки на погані умовини життя і важкі приписи щодо летів. Японська преса повідомила, що між японськими летунами настав неспокій у зв'язку з надмірним числом катастроф.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗЛОЧИННА АКЦІЯ МОСКВИ

Совєтські офіційні і неофіційні аґенти у ЗДА, не зважаючи на суперечні повідомлення, не вгавають у своїх намаганнях звербувати до повороту в СССР давніших і новіших емігрантів. Застосовують при цьому такі засоби, що їх можна трактувати, як звичайний кримінальний злочин.

Останнім часом, після багатократних невдач заґітувати до повороту „на родіну" здоровдумаючих людей, совєтські аґенти й офіційні представники звернули свою увагу на слабих, а то й божевільних осіб. Дня 29 травня ц. р. виїхав неспостережно до Совєтського Союзу заґітований совєтською пропаґандою 28-літній Ігор Самойлов, залишаючи дружину із двома маленькими дітьми. Знайомі схарактеризували його, як людину безхребетну, недбалу про дітей і жінку, просто напівбожевільну. Дня 14-го червня виїхали з Шикаґо в супроводі представників совєтської амбасади Георгій і Надєжда Козьміни, не зважаючи на те, що американська судова влада не дозволила, згідно з обов'язуючими законами, на виїзд їхніх чотирьох синів, трьох з огляду на те, що вони перебувають під опікою суду й одного з тієї причини, що він роджений у ЗДА і є американським громадянином. Обоє Козьміни перебували якийсь час у шпиталях для божевільних і тому суд був примушений відібрати від них, як визнаних божевільними, опіку над їхніми дітьми. В понеділок 24 червня виїхали літаком до Гельсінок у Фінляндії брати Ніджі, затуживши раптом за дітьми, що їх вони залишили перед . . . 17-ти роками в Совєтському Союзі.

Аґітуючи, а то й провокуючи окремих осіб до виїзду „на родіну", совєтські дипломати й аґенти не роблять із свого боку нічого, щоб допомогти заґітованим „поворотцям" забрати свої родини, значить добитися теж і для них дозволу на поворот. Так, наприклад, міг добитися був дозволу на виїзд своєї дружини і своїх дітей Ігор Самойлов, якщоб він був цього хотів. Могли добитися звільнення своїх дітей з-під судової опіки теж і Козьміни, якщоб вони були залишилися ще якийсь час і звернулися з цією справою до Найвищого Суду ЗДА. Але ж Совєтам в обидвох випадках ішло не про поворот об'єднаних родин, не про їх добро і задоволення, але ж передусім про те, щоб використати спровоковану ними самими розлуку згаданих поворотців із власними ж дітьми з одного боку для нахабної пропаґанди на терені СССР і з другого боку для шантажування й очорнювання Америки. Тому теж совєтські аґенти і представники совєтської амбасади робили все можливе, щоб приспішити виїзд згаданих іміґрантів і перешкодити їм добитися вирішення і дозволу на виїзд їхніх дітей.

Здійснивши свої заходи і добившися повороту згаданих російських еміґрантів до Совєтського Союзу, Совєти розпочали в совєтській пресі широку пропаґандивну акцію проти Америки, мовляв, американський уряд розлучає насильно батьків від дітей і не хоче повернути дітей їхнім батькам. Ще не приїхали Козьміни до Москви, а вже московська „Правда" з 14 червня „пустила" довжелезну кореспонденцію свого представника в Ню Йорку, якогось В. Стрельнікова про „злочин у Шикаґо", мовляв „американські канібали і варвари" відібрали Козьміним не тільки трьох старших синів, але уже під час від'їзду Козьміних теж і наймешого сина. В статті закликається всіх матерей світу „натаврувати ганьбою злочин у Шикаґо" і вимагати „гнівно повернення їм дітей". За цією кореспонденцією і в „Правді" і в „Ізвєстіях" посипалися „обурені" заклики „Верніть їм дітей", підписувані буцімто читачками совєтських газет.

Біль і розпуку батьків, розлучених із дітьми, можна глибоко розуміти і їм співчувати. Але ж, коли б у Козьміних справді була турбота за дітей і любов до них, то вони — не зважаючи на все, навіть на американські „злидні", „безробіття" і „переслідування" — були б таки залишилися, щоб бути разом з дітьми, або щоб добитися леґальним шляхом дозволу на їх виїзд, якщоб доречі самі ці діти виявили своє бажання їхати із батьками. Козьміни цього не зробили, може не з власної спонуки, а воліли піти на підшепти совєтських аґентів про конечність негайного виїзду. Тепер, опинившися в Совєтському Союзі, вони, розповідаючи про своє „горе", забавляють цілком таки не наївних совєтських громадян і своїм добрим виглядом і нісенітницями про те, що їм, мовляв, американці обіцювали 5 мільйонів долярів, щоб вони не . . . виїздили із ЗДА.

Якщо можна говорити в даному випадку про злочин, то тільки про черговий злочин збоку Москви, аґенти якої збаламутивши напівбожевільних людей, штовхнули їх на розлуку з дітьми. Коли ж іде про протести проти розлучування дітей із батьками, то ніхто в світі немає більше таких злочинних практик на своєму сумлінні, як саме Москва, яка вже на протязі чотирьох десятків років засланнями, ув'язненнями і переслідуваннями розбиває безоглядно єдність родин у поневолених нею країнах.

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ . . .

НАЙГАРЯЧІШІ ДНІ СЕЗОНУ

Часописи записали, що ці дні досягли рекордової температури в столиці, і що були вони найгарячіші досі в сезоні. Люди відчували це й без часописних вісток і мало хто радів температурним рекордом: втікали, хто міг, із вулиць, дурили себе, що в мурах холодніше.

В той же час, у саме полудне, трохи незвичайна товпа із поверх чотирьох сотень законодатців країни мусіли покинути свої холоджені бюра і, не зважаючи на гарач, чимчикувала через парк до білого будинку Капітолю. Видно було напруження на лицях, чути було нервову балачку — неначе прелюд до змагань на „флорі". Велика площа перед Капітолем і парадні сходи опустіли від туристів, фотографи, чекаючи даремно своїх туристичних об'єктів, понакривали свої апарати й самі полягали в тіні великих лип та дубів, щоб переспати гарач і упадок „бизнесу". І якось дивно — самітно стоїть на великому мармуровому бльоку у підніжжя парадних сходів, на тлі могутньої сліпучо-білої копули, усміхнений і неначе байдужий до температури і до грядучих подій у Конґресі — конґресмен Джеймс Розевелт із Каліфорнії і позує до якоїсь офіційної світлини, такої стандартної своїм тлом і композицією. Але й він скоро утікає в холод будинку і в залю Палати Репрезентантів. Там сьогодні ревія леґіслаторів, як рідко коли: мало хто може дозволити собі, щоб його участь в нарадах і голосуванні не була записана на його конті.

І хоч заля приємно холоджена, проте температура в ній найвища досі в законодавчому сезоні. Це починається рішаюча боротьба за прийняття закону про Громадянські Права — проба сил і парляментарної д и п л оматії між Південем і Північчю. Можливо, що прийде і до остаточного голосування, якщо не стане вже засобів проволоки.

Сем Рейбурн, старий, випробуваний спікер Палати — сидить, як звичайно, у президіяльному фотелі, але сьогодні незвичайно уважний. Знайомий голос секретаря читає „рол кол" — список присутніх. Заля постійно заповнюється . . . ці, що їх імена вже прочитано, товпляться перед столом секретарів, щоб записатись у „присутні". Чотириста шість відгукнулося присутніми — хто знає чи й це не рекорд сезону? Навіть хворий конґресмен Адам Клейтон Повел, негритянський пастор абісинської баптистської церкви з Гарлему в Ню Йорку, який мав ще лежати в шпиталі після недавньої серцевої атаки — зголошується як присутній. Його голос матиме, очевидно, демонстраційне значення . . .

„Джентлмен з Ню Йорку" — Мр. Селер починає день внесенням, щоб пленум Палати перемінилось в комісію, бо ще не покінчено внесень на додатки до закону. Особливо — південні противники закону про громадянські права ще змагаються за додаток про присяжних суддів. Коли вже не можуть виграти цілої кампанії, то хочуть, щоб „в ім'я традиційних вольностей" закон передбачав суд присяжних у справах, що будуть вестися на підставі нового закону. Це в упрощеному практичному прикладі виглядало б більш-менш так: Негритянський мешканець південного стейту, якоїсь Джорджії, чи Алябами, реєструється, щоб виконати своє виборче право, тобто голосувати. Стейтовий урядовець, який приймає реєстр виборців, є білий і не радий бачити чорного в виборах. Він штучками, напр., спеціяльними вимогами при іспиті освіти, відкидає зголошення чорного виборця. Той жаліється федеральному (отже вже понад-стейтовому) судові і цей видає наказ даному урядовцеві прийняти зголошення негра. Стейтовий урядовець надалі не допускає цього негра до реєстрації, тобто не повинується наказові суду. Зате федеральний прокуратор обвинувачує його за „контемп", тобто за непослух судові. І тут, кажуть південні противники закону, повинен судити суд присяжних. Очевидно, він складатиметься із місцевого населення, певно білого, яке потягне за стейтовим урядовцем і видасть вердикт „не винен". Це останнє, очевидно не висловлене ясно в арґументах конґресменів, але всякий знає, що така можливість, а радше більше чим правдоподібність, потихо враховується.

Отож пленум Палати перемінюється в „Комісію, складену з цілости". Спікер Рейбурн сходить зі свого підвищення і передає провід молодшому колезі, як предсідникові Комісії. Але не відходить, як звичайно, в кулюари, а далі насторожений стоїть біля дверей.

Тоді встає „джентлмен з Вірджінії" (Мр. Гори) і читає свою промову: „Суд присяжних глибоко вкорінений в правосвідомості нашого народу . . . Його ідея сягає біблійних часів . . . але англосаське населення дістало запевнення права на суд присяжних у Великій Хартії Вольностей в 1215 року . . . Ось тут я маю фотокопію цієї Хартії Вольностей, я радо передам її джентелменам, щоб самі прочитали . . . Вона писана по латині . . ." Якось ніхто не спішиться читати старого латинського документу: вірять промовцеві на слово, що там передбачені суди присяжних: адже вчилися про те ще в гайскул . . .

Промовець старається драматизувати читання. Але вже перші його речення неначе розприскують напруження. В заповненій залі чути рух, шепоти, один — другий виходять конґресмени до кулюарів: значить, що до голосування ще далеко. Предсідник старається за тишу й увагу. Б'є молотком раз-у-раз, упоминає джентелменів (мабуть з чемности не згадує „джентелдам", хоч їх чимало сьогодні, і теж роблять рух).

Почався „л е ґ і с л ятивний день". Він повний „парляментарних запитів", „формальних справ", упімнень, відбирання голосу після п'яти хвилин, ударів молотком і т. д. Справді гарячий день на залі, як і надворі.

Помилилися часописи: південні опоненти ще раз виграли відкладення голосування. Виграли ще й у гарячий понеділковий день і аж у вівторок, 18-го червня, прийшла розгривка. Конґресмен Пофф з Вірджінії поставив формальне внесення, щоб проєкт відіслати ще раз до Комісії з дорученням включити до нього суд присяжних. Домагаються поіменного голосування: 158 голосів за додатком — 251 проти. Вже знати, що південні опоненти закону програли. Була шоста година вечора коли цілий проєкт пішов під поіменне голосування. Вислід: 286 за — 126 проти. За проєктом голосувало 168 республіканців і 118 демократів; проти було 107 демократів і 19 республіканців. Секретар записав до Конґресового Рекорду: „Так прийнято законопроєкт".

А десять хвилин пізніше, післанець Палати Репрезентантів стояв перед дверима Сенату, щоб передати прийнятий проєкт Г. Р. 6127 до дальшої процедури.

Але там почали дипломатичну гру ще заки мали офіційний проєкт від Палати. Бо Сенат дає практичну перевагу південним стейтам. Вже в минулому Конґресі (84-му) Палата прийняла була законопроєкт, але в Сенаті застряг він на віки в Правничій Комісії. На її чолі стоїть завзятий противник проєкту — сенатор Істленд з Міссіссіпі. В минулому Конґресі він протягнув діло аж до кінця сесії. Тому тепер в Сенаті почалася акція, щоб поминути Правничу Комісію взагалі, а взяти справу прямо на пленум. Сенатор Новленд з Каліфорнії, а з ним і сен. Даґлес з Іллиной завзялися перевести таку постанову.

На дворі похолодніло, коли законопроєкт про Громадянські Права прийшов до Сенату. Але там зразу повіяв гарячий південний вітер в особі сен. Рассела з Джорджії, повного тупету й дипломатичного хисту. В Сенаті він буде провідником опозиції. А він зуміє підносити температуру . . .

Все ж таки — Новлендова пропозиція, після дев'ятигодинної дебати, перемогла 45 голосами проти 39. Сенат могтиме взятися до роботи. Але чекає його багато труднощів. Південці знову витягнуть свої важкі гармати, головно тактичну зброю, звану „філібастер" — намагання заговорити закон на смерть. Але виглядає, що цим разом він переживе.

ВИМОГА СПРАВЕДЛИВОСТИ І ПЕРЕДУМОВА МИРУ

На Лондонській конференції роззброєння американський репрезентант Герольд Стассен заявив минулого вівтірка, 25-го червня, що поправа міжнародної ситуації мусить розпочатись у першу чергу від з'єдинення Німеччини. Він покликався при цьому на виразну заяву в цьому пункті през. Айзенгавера з 28 травня ц. р.

Поділ Німеччини є дійсно найбільшою болячкою сучасного міжнародного світу, як аномалія, яка існує в центрі Европи вже 12 років і становить вічну потенціяльну можливість нового великого конфлікту. Пригадаймо найважливіші дати й події до цієї проблеми:

Домагатися від Німеччини беззастережної капітуляції після зламання її військового спротиву та поділити Німеччину на 4 окупаційні зони — вирішено у принципі на Ялтинській конференції, яка відбувалась ще за війни, від 4 до 11 лютого 1945 року, з безпосередньою участю Ф. Д. Рузвелта, Винстона Черчилла і Йосифа В. Сталіна. Центральна Контрольна Комісія, зложена з командантів збройних сил з головною кватирою у Берліні, мала координувати і контролювати адміністрацію Німеччини. Цей плян зреалізовано на Потсдамській конференції, що відбулась від 17 липня до 2 серпня 1945 р., з участю през. Гаррі Трумана, Й. Сталіна та частинно В. Черчилла, а частинно (від 25 липня) — його наступника, Клемента Еттлі. Всі чотири великодержави п о г о джувались (і нині погоджуються), що поділ Німеччини — „тимчасовий". В справі його закінчення — відбулась уже довга черга міжнародних конференцій, деякі з них з участю голов чотирьох великодержав чи пак їх прем'єрів, міністрів закордонних справ і фахівців. Ці конференції відбувались у Парижі, Лондоні, Женеві, Берліні й Ню Йорку — всі по нинішній день без позитивного висліду. Такими найбільш невдачними і наче переломовими конференціями, які поширювали прірву між Сходом і Заходом був, напр., з'їзд чотирьох міністрів закордонних справ 12 до 17 грудня 1946 в Ню Йорку, була невдачна конференція міністрів закордонних справ у Берліні 21 січня до 14 лютого 1954, невдачна конференція „на вершинах" у Женеві 18 до 23 липня 1955 і закінчена повною невдачею конференція міністрів закордонних справ у Женеві 27 жовтня 1955 року.

Тим часом велась вже завзята „холодна війна" з таким драматичним епізодом, як 30-денна бльокада Берліну в квітні 1948. Внаслідок спротиву Совєтів проти з'єдинення Німеччини на плятформі вільних виборів та створення одного німецького уряду згідно з вислідами виборів, і внаслідок перетворення цілого ряду східньо- і середньо-е в р о пейських держав, включно зі Східньою Німеччиною, у совєтських сателітів, постав 18 березня 1949 року оборонний бльок західнього світу НАТО, який тепер нараховує 15 держав, 12 вересня 1949 проголошено Німецьку Федеративну Републіку та прийнято її у Паризьких протоколах з 23 жовтня 1954 року до НАТО, як цілком суверенну і рівноправну державу. Між Німеччиною і ЗДА формально війна закінчилась 19 жовтня 1951, а між усіми іншими західніми союзниками і Німецькою Федеративною Республікою підписано формальний мир 26 травня 1952 року. Відвідини Конрада Аденауера у Москві в половині вересня 1955 року закінчились ствердженням про закінчення воєнного стану між СССР і Німеччиною.

Однак, всупереч численним признанням Москвою, що поділ Німеччини є „аномалією" (нота СССР з 10 березня 1952 року) і що Німеччину „конче треба з'єднити" (совєтська нота з 15. 8. 1953), всупереч навіть згоді Совєтів на принцип вільних виборів, як базу з'єднання (на згаданій вгорі конференції „на вершинах" в липні 1955) — Совєти закривають свою нехіть вступитися з території 42.000 кв. миль так званої „Німецької Демократичної Республіки" із населенням кругло 18 мільйонів населення, — арґументом, що з'єдинення Німеччини може прийти тільки через безпосереднє п о р о з у м іння „двох Німеччин". Але західньо-німецький уряд та навіть його с о ц і я л-демократична опозиція не хочуть говорити із східньо-німецькими комуністами, як ставлениками і слугами Москви, що не репрезентують нікого більше, крім своєї невеличкої і невільницької партії. Висуваючи одних німців проти других та граючи на внутрішніх партійних суперечностях у Західній Німеччині, тримаючи врешті буквально зараз на схід від Бранденбурзької брами у Берліні величезну свою військову силу — Москва створила з німецької проблеми постійну потенціяльну причину вибуху нової війни. Для кожного бо ясно, що на довгий час не можна втримати поділеним 73-мільйоновий нарід у центрі Европи та ще й нарід із такою тугістю, експансивною силою і організаційним хистом, як німці.

Поруч із Німеччиною є ще у світі два інші поділені краї, що становлять разом сумну познаку оцих наших анормальних часів. Поділена Корея — це теж продукт тієї самої Потсдамської конференції. Коли Німеччину ділено за західніми кордонами німецьких країн (Бранденбурґія, Меклембурґ і ін.) з півночі на південь, то Корею поділено ще більш механічно, просто впоперек, за 38-ою паралелею. Московські большевики впущені до північної Кореї без ніякої воєнної заслуги і всупереч всякій політичній логіці, скомунізували ту частину Кореї нарівні зі Східньою Німеччиною, озброїли її і штовхнули до аґресії проти півдня країни 25 червня 1950 року. Трирічна Корейська війна коштувала великі жертви крови і майна, і 27 липня 1953 року підписано перемир'я, знову ж на базі поділу країни демаркаційною лінією обох армій, більш-менш по тій самій 38-ій паралелі. Якраз у п'ятницю минулого тижня ЗДА і їх західні союзники ствердили грубе порушення комуністами постанови перемир'я, що забороняла дозброюватись воюючим сторонам, і заповіли, що їх також не зобов'язуватиме та заборона. У цьому стані, з близько двома мільйонами озброєних вояків по обох сторонах „тимчасового" кордону, Корея далі є бочкою пороху, що може вибухнути кожної хвилини. Як у Німеччині, так і тут, Москва та ще й Пейпінґ не дозволя-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ПИЛЬНО ВДИВЛЯЙСЯ . . .

Пильно вдивляйся, мій сину,
В дивну прозорінь озерну,
Зубками пробуй калину,
Дмухай в долоні на зерна;
Падай в травичку іскристу,
Сміх розсипаючи дзвоном,
Буйним, розгонистим свистом
Збий від курчаток ворону . . .
Вріжся, врубайся в колючки,
Зносячи голови вражі, —
Тільки не плач, коли ручки
Йодом на ранках помажуть;
Тільки тримайсь, як ударить
В бійці сильніший. Дай здачі!
Очі сльозами затьмарить —
Виплюнь крізь зуби:
— Не плачу!
В тебе, ще довга дорога,
Будуть удачі й невдачі;
Сльози ж в біді — не підмога,
Краще хай ворог твій плаче!

МИКОЛА ГІРНИК

З НАШИХ БУДНІВ

БІДНОМУ . . . СОНЦЕ В ОЧІ

Це щастя від Господа Бога, що під час отої пекельної гарячки не забуває за нас, громадян Великого Ню Йорку, така шляхетна установа, як міський Уряд Здоров'я.

От, ви, скажемо, виконуєте „овертайми" на фабриці, клінуєте коридори в шпиталі, обливаючись десятим потом, а тут милий голосок із радіоприймача дає вам цінні поради, як рятуватись від спеки в жаркі дні. Дораджує вам цей чарівний голос не витрачати забагато енерґії й щадити сили, а, найліпше, взагалі не рухатись: сісти собі у вигідний фотель, попивати холоджену воду з цитриною й дивитись на телевізію.

Іншими словами — „релексувати".

Притому наш шановний Уряд Здоров'я рекомендує громадянам не об'їдатись „стейками" та іншою різновидністю м'ясив, натомість трощити в більшій скількості салату, огірки, помідори та всякі фрукти.

Як не доцільні й логічні були б ці інструкції Уряду Здоров'я, проте мій друг Микола не прив'язує до них належної, так сказати, уваги. То значить, не сідає у вигідний фотель, не дивиться на телевізію та не трощить салати й помідорчиків, а замість того застосовує свою власну рятувальну систему:

Просто з роботи смалить до найближчого кіна, щоб там, у приємній, холодній атмосфері знайти кілька годин відпруження, душевного спокою, а при тому насолоджуватись 10-тою музою, чи, навіть, культурно подрімати.

Так, скажемо, непричком, було і вчора, коли то містер Фаренгайт сказився і підскочив до ста ґрадусів. Просто з шани мій друг дав нурка в кінотеатр „Утопія" і не приглядався в поспіху, що там показують на екрані, яку кінокартину, бо й так рясний піт заливав йому очі, отже даремне діло було б витріщати їх і приглядатися афішкам.

Ледве сів на крісельце в розкішній, охолодженій тиші, як тут магічне полотно екрану ожило, загриміло музикою, заблисло веселкою кольорів. П е р ш и й фільм, як виявилось, був кольоровий і називався „Під сонцем Сагари".

Вже від цього самого заголовку Миколі зробилося жарко, а тут вам, на полотнищі, зразу розгортається страшна драма серед пісків Сагари: пекуче пустинне сонце в немилосердний спосіб пражить каравану, що збилася з дороги і погибає від спраги. Падають мертві в пісок люди і верблюди, а два англійські лорди мордують один одного за останній глоток води . . .

Жахлива сцена! Мій друг почув, раптом, що спрага сушить йому горлянку, ніби цим лордам на пустині, притьмом кинувся до буфету й зразу видудлив три бутилки соди. Вже й не вертався на залю, щоб додивитись, як скінчилася драма в трьох дименсіях, а зійшов вниз, до місця роздумувань і контемпляції і там якось пересидів до кінця фільму.

Аж на перерві вийшов нагору, окрилений, так сказати, новими н а д і я м и. Ану ж, подумав собі, друга картина перенесе його з-під пекущого сонця Сагари на північний полюс, в царство вічного льоду, ескімосів і пеліканів, або на засніжені шпилі Альп, або, хоч у глибінь Океану? . .

Але так ще, для всякої певности, спитав дідуся в уніформі, що стояв на дверях:

— Пане, скажіть, будь ласка, як називається друга кінокартина?

— „В Дантейському Пеклі" — відповів дідок.

Мій друг втратив притомність.

Ікер.

Б. Полянич

СТРІЛ УНОЧІ

СЕНСАЦІЙНА ПОВІСТЬ

(5)

Електрична ліхтарка освітила горішній лук каналу. Збудований з міцного каміння, виглядав наче пивниці якогось старинного замку. Тут і там висіли електричні грушки.

— Слухай, може б ми собі засвітили, на міський кошт, що?

— Так. А потім заспівали . . .

Один із них щиро засміявся.

— Одного лише бракує: свіжого повітря . . . Смердить, як у крамниці з перфумами.

— Ходи швидше, а то спізнимося.

Нагло обидва затрималися. Ліхтарка згасла. По противному боці хідника щось зашаруділо, швидко залопотіло й почувся голосний плюскіт води. Вони затрималися. Хвилину була повна тишина. Лише тут і там зі стін каналу обривалася капля води і з тихим шепотом падала в каламутний потік, або на ховзький хідник.

— Що це?

— Не знаю!

Ніщо не рухалося. Десь на горі загуділо протяжно, мов далекі громи. Знову заблисло світло ліхтарки й нагло майже з-під самих ніг вискочив величезний бурий щур та великим скоком гулькнув у воду.

— А різало б, пороло б тебе, бісів сину, ну й налякав нас здорово!

— Я вже стріляти хотів!

— А ми зовсім забули, що тут такі сотворіннячка годуються.

— Ну ходім далі, бо таки справді не вспіємо. Уважай, що ми маємо найдовший шлях. Тим із ринку багато ближче.

Вони швидким кроком пішли вперед. Канал звужувався і закручував праворуч. Рівночасно ліворуч показалася мала віднога.

— Тут тобі бабо книш! Куди?

Хвилину затрималися і подивилися на мапку міста. Вирішили йти праворуч. Канал щораз більше звужувався. Потічок зробився маленький, і каламутна вода ледве слезила. Зник і другий хідник. Один з мандрівників поглянув на годинник.

— Славку, вже 1-ша. А ми в 1-ій мали бути на місці. А їх навіть не видно!

— Не кряч! Зараз доскочимо. От, бачиш, тепер канал закручує ліворуч, і перед нами ринок. За кілька хвилин ми на місці. Стій! А це що?

Затрималися. Канал роздвоювався. Одна віднога йшла ліворуч, а друга просто. Видно було, що це сліпа віднога, яка відпроваджувала воду з бічної вулички, бо ні електричного світла, ні хідника не було. І при самому закруті на землі щось бовваніло.

Один підійшов обережно ближче і освітив закрут. Та в цьому ж моменті подався взад і прошептав.

— Ромку, труп!

Поволі підійшли обидва ближче. Був це труп мужчини, якого не вспів хтось засунути в канал. Обличчя трупа закрите капелюхом, одна рука засунена в кишеню, друга сурдорожно відкинена на бік. Труп був вдягнений в чорний плащ і чорні черевики. Лежав на правому боці.

Один із них легко нахилився і торкнувся руки. Була зовсім холодна. Поволі відхилив капелюх. В світлі електричної ліхтарки побачив бліде, викривлене болем, обличчя. Уста неначе відчинялися до крику і так завмерли. З-під обвислих губ біліли здорові зуби. Очі витріщені, дивилися в даль божевільно. Буйне, чорне волосся пасмами розкинулося по чолі й вухах. А ззаду голови видко було глибоку, обкипілу ще свіжою кров'ю, рану.

— Дістав удар іззаду! — Що, приємна несподіванка? Що тепер робимо?

— На всякий випадок, труп людини поблизу наших сходин — це досить підозріло. Як ти думаєш?

— Безумовно! Хто б то не був, хай з Богом спочиває, але й той, що його вбив, не мусить бути далеко!

— І хто він є і чого шукає?

Останні слова сказані шепотом згубилися в тишині. Мовчки надслухували. Але кругом була тишина. Один взяв ліхтарку і пішов у сліпу вуличку каналу. Хвилину постояв, надслухуючи, і нагло кинув повне світло у вуличку. Віднога звужувалася щораз більше і, мабуть, кінчалася. Довго надслухував, дав знак товаришеві і погасивши світло, заглибився у відногу. Чути було тихі кроки, які врешті й згубилися в тишині. Хвилину пізніше появилося в темноті маленьке світло. Воно блимало то тут то там, совгалося по землі й врешті наблизилося зовсім.

— Ну, що там Ромку? — спитав той, що непорушно стояв біля трупа.

— Сліди вбивника зовсім виразні. Це трапилося не так давно. А що найважніше, шеф погано нам пояснив, тут є вихід з каналу. Ми безпотрібно лізли з Площі Згоди.

— Але може цим каналом не можна вилізти на вулицю?

— Можна. Я був під самою решіткою, яка замикає канал. Що більше, вона відчинена. Мені здається, що ми тепер є біля готелю „Амбасадорів", це значить, 5 хвилин ходу від ринку.

— Це значить, що вбивник туди вийшов, чи прийшов?

— Лихо його знає, куди він вийшов і чого приходив!

Другий чоловік поглянув на трупа і, звертаючись до товариша, попрохав, щоб посвітив лямпкою. З відразою витягнув руку трупа з кишені. Вона безсило впала вниз і в тому ж моменті лице вбитого здригнулося. Мужчина хвилину спинився, а відтак вложив руку в кишеню трупа. Була пуста. Обережно відгорнув плащ, вложив руку в другу кишеню та поволі витягнув револьвер.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Хроніка українського життя в східній частині міста.

Показ писання великодніх писанок.

364-ий Відділ УНС ім. св. Василія Великого влаштував 14-го квітня ц. р. в залі Українського дому показ писання великодніх писанок. На імпрезу запрошено репортерів місцевих англомовних щоденників. Члени Відділу явились — як звичайно — масово. При застеленім вишиваними скатертями й рушниками столі, на якім вишалися різьблені та інкрустовані гуцульські тарілки з великодніми писанками та традиційним великоднім печивом — засіли вбрані в національні строї члени Відділу з п. М. Кукіз й п. М. Білецькою у проводі і при горіючих свічках з писальцями й воском в руках писали народні взори на біленьких, приготованих до тої цілі, яйцях. Всі приявні, між якими було багато дітей, вбраних в українські національні строї — пильно приглядались тій мистецькій роботі. Потім діти почали виводити — під проводом п. А. Франд — великодні гагілки, гри й хороводи, приспівуючи своїм матерям, зайнятим українською народною мистецькою штукою, великодні пісні й веснянки. Репортери приглядались всьому з зацікавленням і розпитували голову Відділу Г. Кукіза, д-ра Т. Антоновича й інших про деталі цеї прегарної ділянки нашого народного мистецтва. Цілу імпрезу сфільмували п. Ольга Бик й п. Іван Роборецький. Крім того того ж дня сфільмовано членів Екзекутиви Відділу, дирекцію Українського Дому, групу членів-засновників бувш. української оркестри в східній частині міста та шкільну дітвору з д-ром Тарасом Антоновичом, який кожної суботи провадить в тутешній громаді курси українознавства для шкільних дітей.

Спільне свячене.

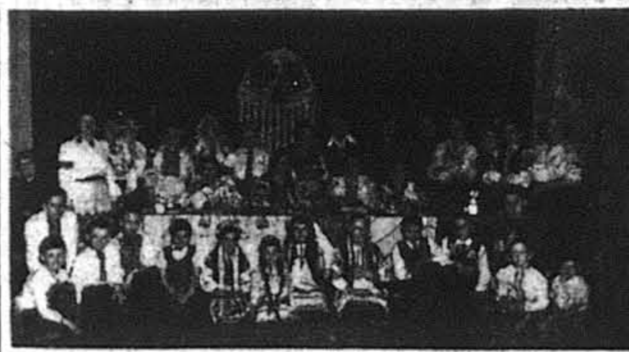
Заходом Ради Кураторів української катол. Церкви ім. св. Марії відбулось в неділю 28-го квітня в залі Українського Дому спільне свячене. Традиційним звичаєм посвятив „сніди" місц. парох о. В. Качмар. В святочному настрої засіли приявні до щедро приготованої трапези. Місцевий парох в коротких словах привітав приявних з Воскресенням Христовим. У довшому слові говорив про традиційні великодні звичаї й обряди на Україні д-р Тарас Антонович, після чого забирали слово п. Осип Новак, п. Стефан Жеруха мол. й інші тут роджені американці українського походження, які з захопленням приєднались до висновків д-ра Антоновича про конечність зберігання й плекання нашої традиції як одинокої запоруки існування української спільноти в Америці.

Жалобні сходини й панахида.

12-го травня ц. р. на звичайних місячних сходинах 364-го Відд. УНС вшановано пам'ять померлого бл. п. Григорія Германа, гол. секретаря УНС постанням з місць та однохвилинною мовчанкою. Замість квітів на могилу працівника на народній ниві, зложили — на внесок д-ра Т. Антоновича — на Український Народний Фонд: Г. Кукіз 5 дол.; Я. Кравчук 3 дол.; по 2 дол.: М. Попадик, С. Кравчук, А. Балко, В. Занько; по 1 дол.: Ф. Бенько, Й. Небожук, С. Чорній, д-р Т. Антонович, А. Ольхова, Т. Баюн, А. Бурко, М. Чорній, К. Яремко, П. Кореневич, В. Владика, І. Прийма, В. Білецька, А. Пекар, О. Крук, — Брездун, І. Кухта, С. Сливка, М. й К. Данилович 50 ц. — Разом $34.50. — Заупокійну панахиду відправив в місцевій українській кат. Церкві парох о. В. Качмар, в неділю 19-го травня ц. р. при участі великої кількости членів Відділу. Екзекутива Відділу взяла участь в панахиді, несучи прапор Відділу вбраний крепою на знак жалоби. Престіл Матері Божої прибрано квітами. — Видатковано на ту ціль $4.50. Решту в сумі $30 переслано до Українського Народного Фонду.

День Матері.

12-го травня ц. р. на сходинах 364-го Відд. УНС привітав голова Відділу п. Г. Кукіз українських матерей, що є членами Відділу, з приводу Дня Матері та зложив їм від імени всіх членів Відділу щиросердечні побажання. 11-літня А. Брездун віддеклямувала гарний вірш про три матері та вручила приявним матерям китицю квітів. Клюб Українських Матерей влаштував того ж дня в залі влаштував того ж дня в залі Українського Дому обід, на якому промовляв місцевий парох о. В. Качмар, згадуючи світлу пам'ять 500 українських жінок - матерей, що згинули під комуно - большевицькими танками в Кінгірі, і вшановуючи їх пам'ять спільною молитвою. В зворушливому до сліз слові схарактеризував д-р Тарас Антонович значення Богоматері як Опікунки й Цариці України та

Учасники показу писання великодніх писанок.

ролю української матері як виховниці, страдниці й героїні. Крім того з привітами виступали: п. Гр. Кукіз — від 364 Відд. УНС, п. М. Чорній — від 14 Відділу Союзу Українок та інші. Програмою проводила голова Клюбу п. Ярига. — Відспіванням „многоліттєвія" всім українським матерям закінчено імпрезу.

(— асич)

Високі студії українки в Музичному Каледжі

Хдо слідкує за розвитком наших молодих мистецьких талантів, прийде з вдоволенням вістку, що наша відома молода піяністка **Хрисгя Чвартацька** б. учениця проф. М. Полевського, яка з успіхом дебютувала на естраді Карнеґі Гол і Тавн Гол в Ню Йорку та в Джорден Гол в Бостоні, одержала в Нюйоркському Музичному Каледжі на прилюдній промоції в Тавн Гол дня 20 ц. м. Професійний Диплом з окремою нагородою (Ричард Гирш Меморіял Аворд) за визначні осяги в грі на фортепіяні, науці гармонії, контрапункту та історії музики. Під проводом визначного американського педагога, проф. Леслі Гаджсона, вона продовжуватиме дальші музичні студії, щоб осягнути ступінь піяністки-мистця.

В. П.

● **Президент Айзенгавер** у вільному від праці часі грав у ґольфа на грищі Биркінс Ґрі Клаб, хоч падав дощ, використовуючи ті хвилини, коли прояснилося і була погода.

ВИМОГА СПРАВЕДЛИВОСТИ І ПЕРЕДУМОВА МИРУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ють на переведення вільних виборів під контролею міжнародних чинників та на з'єдинення цієї країни згідно з волею кругло 30-мільйонового корейського народу.

Третя поділена країна — це В'єтнам в Індокитаї. Після 7-ох років і 7-ох місяців закінчилась війна між французами та комуністичними партизанами, що їх активно, людьми, амуніцією і грішми підтримувала Москва і Китай. Та війна коштувала Франції кругло 100.000 людських жертв і $5 більйонів, а партизанів згинуло тричі стільки. У Женевському договорі з 21 липня 1954 року, без приявности представників Південного В'єтнаму, поділено ту країну на північну частину із 12 мільйонами населення — під управлінням комуністів, і на південну — з 10 мільйонами населення — ще вільну, тепер під кермою през. Нґо Дінг Дієма. Лінію поділу становить 17-та паралеля. Як у Німеччині і в Кореї, так і тут неможливо перевести з'єдинення (хоч Женевський договір передбачував його „до двох років!"), бо комуністи не дозволяють на вільні вибори під міжнародною контролею. Всі ці три поділені країни і народи домагаються від світу — справедливости, без якої неможливий мир у світі і якої так довго не можна очікувати, як довго існує агресивна імперіялістична Москва.

ЗДА матимуть доволі харчів навіть для 220 мільйонів населення

Іст Ленсінґ, Миш. — Статистики передбачають, що населення цієї країни в 1975 році виноситиме 220 мільйонів, але фахівці — агрономи потішають нас, що ЗДА матимуть доволі для них харчів. Містологова „Тор Павер Тулл Корпорації" в Шикаґо Джек Р. Де Бейкер заявив на річних зборах Американського Товариства Рільничих Інженерів, що американське рільництво зможе випродукувати стільки харчів, що буде подостатком навіть для збільшеного числа населення.

Короткі Вістки

● **В Ізраїлі,** недалеко кордону Сирії, під час короткої надкордонної перестрілки заблукана куля пробила стіну хати й поцілила молоду жидівську медсестру. Вона померла в дорозі до шпиталю.

● **Полк. Стіґ Веннерстром,** шведський дипломат, не має спокою у зв'язку з скандалом, що його вчинила його 16-річна донечка, яка втекла була з 18-річним послугачем із Конґресу у Вашинґтоні. Журналісти вічно запитують батьків Христини про дальшу долю того передчасного роману. Полк. Веннерстром заявив, що його донька, мабуть, захоче листуватись із своїм „судженим", але що в такому віці неможливо передбачати, як розвинуться почування вже на найближчий час.

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"